

# De Rattekas: geen ratten, wel raderen

## ROERMOND

Publiceren in de prestigieuze Spiegel van Roermond, wie droomt er niet van? Als je je eigen 'gewone' naam terugvindt tussen auteurs die kunnen pronken met titels als meester, professor of jonkheer, dat is toch geweldig?! Het is Lei Derikx gelukt. En eigenlijk onnodig te vermelden dat hij apetrots is. 'Het is de kroon op mijn werk', zegt de krasse Roermondenaar (75).

Niets, zelfs een ernstige ziekte weerhield Lei er niet van om door te zetten en zijn doel te bereiken. Jaren geleden begon hij te wroeten in het geheim van de Rattekas, want zo werd een verzameling straten in de wijk Roerzicht al sinds mensenheugenis aangeduid. De buurtvereniging heet de Rattekas, de jeugdprins torst een levensgrote rat mee in zijn logo en in de wijk zetelt een zanggroep die zich 'de Vrouwluuj van de Rattekas' noemt. Maar waarom precies die naam? En waar kwam die vandaan? Dat wist eigenlijk niemand. Tja, omdat het nou eenmaal zo heette, hoorde Lei Derikx van oudere wijkbewoners. In vroeger tijden stond ter hoogte van de kruising Frans Douvenstraat-Roerzicht vlakbij de Roer een zogeheten standdaarmolen die rond 1615 werd gebouwd en voor 1819 gesloopt. En daar hadden de ratten vrij spel, zo vertelden generaties elkaar na. Dus zal het wel zo zijn geweest.

Zelfs in het Remunjs Waardeboek, voor veel Roermondse nachtkastje, wordt de Rattekas aangeduid als 'een woonwijk terzijde van de Maastrichterweg, begrensd door de Roer, waar het vroeger wemelde van de ratten.' Maar hoe vaker hij die uitleg hoorde, hoe meer hij begon te twijfelen. Op zeker moment nam Lei er geen genoegen mee. En op het punt aangekomen waar vaak geroemde onderzoekers zich tevreden stelden met de verklaring dat het toponiem verwees naar een vervallen molen



Lei Derikx op de kruising bij Roerzicht waar vroeger de molen moet hebben gestaan. Het schil-  
derij van de Rattekas is van zijn hand.

Foto: Peter Hamans

die ratten aantrok als een magneet, trok Lei verder. 'Het was een te gemakkelijke verklaring, té voor de hand liggend', zegt hij. Als vanzelfsprekend dook hij in het geheim van de Rattekas. Toen hij gaandeweg het onderzoek kanker kreeg, moest Derikx zijn naspeuringen tegen heug en meug staken, maar hij was vastberaden om beter te worden en in de archieven terug te keren. En dat gebeurde. Lei overwon zijn ziekte en zette de pet van amateurhistoricus weer op. Tussendoor schreef hij samen met zijn dochter Sylvia nog een kinderboek. En zijn zoektocht naar de oorsprong van de Rattekas leidde ten slotte tot een verrassende conclusie.

Veertig jaar werkte Lei Derikx op de administratie van het kadaster. Met andere woorden: natte vingerwerk is aan hem niet besteed. En hij kent elk hoekje van Roerzicht. Als chroniqueur van de H. Geestparochie was hij vaak in de wijk te vinden, op straat, daar waar het gebeurde. Onderhuids sluimerde altijd het schrijverschap. Over 'zijn' wijk schreef hij twee boekjes: 'Van verffabriek tot koepelkerk' en 'Als de klokken zwijgen, resteert de herinnering'. Met de nauwgezetheid die zo

typerend is voor een ambtenaar bracht hij Roerzicht tot twee cijfers achter de komma in kaart. En met dezelfde geestdrift stortte Lei Derikx zich de afgelopen jaren op het geheim van de Rattekas. In de meest recente uitgave van de Spiegel van Roermond wordt dat geheim ontrafeld.

Lei nam de huidige tijd als vertrekpunt en stofte stapsgewijs honderden jaren Roerzicht af. Als medewerker van het Kadaster was deze modus operandi hem wel toevertrouwd. Hij raadpleegde boeken, kaarten, overdrachtsprotocollen en vaak onleesbare tekeningen uit lang vervlogen tijden. Stukje bij beetje verbleekte het lang gekoesterde beeld van krioelende ratten bij de molen en kreeg Derikx een vinger achter het mysterie van de Rattekas. 'Tussen afbouw en afbraak van de molen zijn meerdere eeuwen verstreken. Het taalgebruik bleef in die periode niet hetzelfde. 'Ratte' uit 1600 betekent iets anders dan 'ratten' uit 1900, namelijk 'raderen', legt Lei Derikx uit. 'Om al die houten 'ratte' in de molen te beschermen werd er een houten behuizing omheen gebouwd, de kast. Voeg deze twee woorden samen en je hebt de Rattekas. Een raderen-

kast.' De bewoners van de wijk Roerzicht zijn dankzij Lei Derikx dus een stuk wijzer geworden. Maar zijn verslag in de Spiegel van Roermond is wat hem betreft niet het definitieve slotakkoord van de zoektocht. Bescheiden als Derikx is, houdt hij zich aanbevolen voor betere suggesties dan 'Raderenkast'. Al lijkt de kans klein dat er in de komende jaren weer een ander licht wordt geworpen op de Rattekas. Lei Derikx heeft in ieder geval zijn sporen nagelaten. Dat hij als 'gewone jongen' publicatie in de Spiegel van Roermond heeft afgedwongen vervult hem met net zoveel trots als de conclusie van zijn jarenlange onderzoek. Gaat hij door met schrijven? Derikx pakt het boek erbij dat hij drie jaar geleden samen met zijn dochter Sylvia schreef. Het heet 'De avonturen van de Sjoekies' en gaat over twee aardappelen die op een boerderij in Neer tot leven komen en daar allerlei avonturen beleven. Lei leverde het verhaal, zijn dochter de tekeningen. Het werd goed ontvangen door de schooljeugd. 'Wie weet komt er ooit een vervolg', zegt hij.